

PM 2005 RVII (Dnr 325-4023/2004)

Informationsinsatser mot spridningen av HIV/AIDS

Skrivelse av Kristina Axén Olin (m)

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelsen av Kristina Axén Olin (m) besvaras med vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Bakgrund

Kristina Axén Olin (m) har inkommit med en skrivelse den 20 oktober 2004 i vilken hon anser att Stockholms stad måste vidta krafttag för att öka medvetenheten om riskerna för hiv/aids. Kristina Axén Olin efterlyser därför att staden ska initiera en kraftfull informationskampanj i samarbete med staten, landstinget, näringslivet och frivilligorganisationer.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret och socialtjänstnämnden.

Stadsledningskontoret anser att Folkhälsoinstitutet, Lafa för länet och Stockholms stad genom socialtjänstnämnden redan bedriver det informationsarbetet som Kristina Axén Olin efterfrågar.

Socialtjänstnämnden anser att stadens ungdomsmottagningar gör en viktig insats i arbetet mot hiv/aids. Socialtjänstnämnden anser att kombinationen av god sexualundervisning i skolan och lättillgänglig sjukvård med möjlighet till testning och rådgivning, ger goda preventiva effekter när det gäller sexuellt överförbara sjukdomar. I december 2004 färdigställde Folkhälsoinstitutet, FHI, en skolfilm och en broschyr om hiv/aids. I första numret av Hiv-aktuellt kommer det också att finnas med en skolbilaga som riktar sig till ungdomar på gymnasiet. Varje år har FHI genomfört sommarkampanjer som riktar sig till unga, så även i år med namnet "Lovepower-kampanjen". I övrigt anser socialtjänstnämnden att en nationell samordning för den här kampanjen är en god idé och framhåller också att detta arbete ligger i linje med vad som anförs i skrivelsen.

Mina synpunkter

Jag instämmer i att det preventiva arbetet mot hiv/aids är oerhört viktigt. Det är också något vi tagit fasta på i Stockholm och som vi genom olika organisationer försöker att vidareutveckla.

Av alla hiv-smittade i Sverige bor 60% i Stockholm. Det innebär omfattande vårdkostnader. Vårdkostnaden för en hivpatient uppgår årligen till 60 000 kronor och läkemedelskostnaden till 100 000 kronor. Det innebär en total årlig vård- och läkemedels-

kostnad på 280 mnkr i Stockholms län. Hiv/aids är ett storstadsproblem och de förebyggande insatserna som görs i dessa områden är av stor betydelse för utvecklingen i hela landet.

Socialtjänstnämndens organisations- och föreningsutskott ger bidrag till 13 ungdomsmottagningar, en mansmottagning och 16 organisationer/föreningar med olika verksamheter och projekt.

Grunden för en bra preventiv verksamhet är dock en god sexual- och samlevnadsundervisning i skolan, väl fungerande skolhälsovård samt ungdomsmottagningarnas verksamhet. Inom Stockholms stad finns 13 ungdomsmottagningar som drivs av stadsdelsnämnderna och Stockholms läns landsting gemensamt eller enligt överenskommelse med den ena huvudmannen, utbildningsnämnden och Stockholms stadsmission.

Folkhälsoinstitutet, FHI, spelar också en central roll i det förebyggande arbetet. FHI producerar informationsmaterial och driver också årligen kampanjer för att bland annat informera om hiv/aids och vikten av att använda kondom.

Lafa (Landstinget förebygger aids), ett kunskaps- och metodcentrum för dem som arbetar med sex och samlevnad i Stockholms län, är ett annat viktigt exempel på verksamhet som arbetar med sex och samlevnadsfrågor i Stockholms län. Lafa arbetar till exempel inom skola, fritidsverksamhet eller på ungdomsmottagningar med ungdomar och unga vuxna, män som har sex med män, invandrare och flyktingar och vissa patientgrupper inom hälso- och sjukvården som huvudsakliga målgrupper.

Folkhälsoinstitutet genomför varje år en informationskampanj som riktar sig till unga människor om hiv och sexuellt överförbara sjukdomar. Under sommaren 2005 genomförs kampanjen i Stockholm genom bl.a. RFSU, som har affischer på tåg- och tunnelbanestationer. Förutom affisivering och kampanjer kommer särskilda satsningar, genom RFSU och RFSL, att göras på Stockholm Pride och på Ung08, Stockholms stads särskilda festivalsatsning för ungdomar inför skolstarten. Informationsmaterialet kommer även att finnas hos t.ex. skolsköterskor och på stadens ungdomsmottagningar.

Jag anser inte att det är befogat att genomföra en särskild kampanj i Stockholm när samma sorts kampanj pågår i resten av landet. Även Lafa har gjort bedömningen att Folkhälsoinstitutets kampanj är tillräcklig och har inte planerat några ytterligare aktiviteter utöver dem som sker inom ramen för RFSU. Stockholms stads resurser för hiv/aids används bättre till riktad information och till de föreningar som arbetar hiv-förebyggande.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Skrivelsen av Kristina Axén Olin (m) besvaras med vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 1 september 2005

MARGARETA OLOFSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. bifalla skrivelsen
2. därutöver anföra följande

Om spridningen av HIV/Aids ska kunna minska får inte resurserna för det preventiva arbetet urholkas. Detta är inte minst sant när antalet nya fall ökar och de hittillsvarande satsningarna inte räcker till. Av de nya hiv-fallen i Stockholm kan bara några få hänföras till intravenöst missbruk i Sverige.

Det är uppenbart att ett effektivt preventivt arbete bygger på information och kunskap om smittriskerna. Enligt en aktuell rapport från Folkhälsoinstitutet har attityderna, inte minst bland unga, förändrats och riskmedvetenheten har minskat. Det har blivit allt vanligare bland unga människor att avstå från skydd vid tillfälliga sexuella förbindelser, särskilt i storstäderna. Stockholms stad måste därför ta krafttag för att öka medvetenheten om hiv-aids. En kraftfull informationskampanj som främst riktar sig till ungdomar bör därför initieras. Staten, landstinget, näringslivet och frivilligorganisationerna bör givetvis bjudas in att delta och medverka i finansieringen av en sådan kampanj.

Det finns ett stort värde i att Stockholms stad, utöver de aktiviteter som genomförs av bland andra Folkhälsoinstitutet, inleder en informationskampanj anpassad till de förhållanden som är Stockholmsspecifika. En motsvarande informationskampanj bör inledas omgående. Arbetet med att motverka spridning av hiv och aids är alltför viktig för att avvakta och se resultatet av andras informationskampanjer.

Reservation anfördes av borgarrådet *Lotta Edman* (fp) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att skrivelsen besvaras med följande

Det finns ett stort värde i att Stockholms stad, utöver de aktiviteter som genomförs av bland andra Folkhälsoinstitutet, inleder en informationskampanj anpassad till de förhållanden som är Stockholmsspecifika. Arbetet med att motverka spridning av hiv och aids är alltför viktig för att avvakta och se resultatet av andras informationskampanjer.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin, Kristina Alvendal* och *Peter Lundén-Welden* (alla m) med hänvisning till reservationen av (m) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Lotta Edholm* och *Ulf Fridebäck* (båda fp) med hänvisning till reservationen av och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Kristina Axén Olin (m) har inkommit med en skrivelse i vilken hon anser att Stockholms stad måste vidta krafttag för att öka medvetenheten om riskerna för hiv/aids. Kristina Axén Olin efterlyser därför att staden ska initiera en kraftfull informationskampanj i samarbete med staten, landstinget, näringslivet och frivilligorganisationer, *bilaga 2*.

REMISSER

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret och socialtjänstnämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 19 januari 2005 är av följande lydelse.

Stadsledningskontoret bedömer att de insatser som bedrivs av staten genom Folkhälsoinstitutets, av Lafa för länet och i Stockholms Stad genom socialtjänstnämnden väl motsvara den ambitionsnivå som Axén Olin efterlyser i sin skrivelse.

Folkhälsoinstitutets största informationssatsning under 2005 är en hiv-kampanj riktade till unga. Dessutom planeras en satsning riktad mot resande och till män som har sex med män.

Lafa (Landstinget förebygger aids) är ett kunskaps- och metodcentrum för de som arbetar med sex och samlevnad i Stockholms län, till exempel inom skola, fritidsverksamhet eller på ungdomsmottagningar. Lafas huvudsakliga målgrupper är ungdomar och unga vuxna, män som har sex med män, invandrare och flyktingar och vissa patientgrupper inom hälso- och sjukvården. Mycket av arbetet sker genom utbildning av så kallade vidareförmedlare (t ex lärare) som i sin tur möter personer i målgrupperna. (se www.lafa.nu).

Under 2004 erhöll Stockholms stad 13 360 tkr i statsbidrag för hiv/aids-insatser. 3 200 tkr fördelades till stadens ungdomsmottagningar och 10 160 tkr för socialtjänstnämndens kostnader för hiv/aids-sekretariatet, utbildning och informationsinsatser samt bidrag till frivilligorganisationer (se dnr 325-3372/2004).

Socialtjänstnämnden beslöt den 28 januari 2005 att

1. I huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att därutöver anföra följande.

Vi vill understryka behovet av att samordna nationella kampanjer av den typ som Folkhälsoinstitutet planerar för med stadens insatser på området. Detta krävs för att kampanjen ska ge maximal effekt.

Reservation anfördes av *Peter Lundén-Welden m.fl. (m)*, *bilaga 1*.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande av den 5 januari 2005 är i huvudsak av följande lydelse.

Förvaltningen delar till fullo uppfattningen att aids är ett av de stora hälsohoten i världen och att det är angeläget att det finns ett rikt utbud av information och preventiva insatser, framför allt när det gäller unga människor. I detta arbete gör i synnerhet stadens ungdomsmottagningar en viktig insats. Studier i andra länder visar att kombinationen av god sexualundervisning i skolan och ungdomsvänlig service, till exempel i form av lättillgänglig sjukvård med möjlighet till testning och rådgivning, ger goda preventiva effekter när det gäller sexuellt överförbara sjukdomar (STI). Förvaltningen konstaterar dock att de preventiva insatserna måste intensifieras då det arbete som pågår inte har lyckats hejda den negativa utveckling när det gäller STI. Smittskydds-

stitutets statistik bekräftar också bilden och visar att ett påtagligt sexuellt riskbeteende präglar ungdomars och unga vuxnas sexualvanor, trots stora preventiva insatser under de senaste åren.

Den låga förekomsten av hiv bland unga tyder framför allt på att Sverige inte ännu fått hiv-infektion i ungdomspopulationen. Förvaltningen anser dock att den förekommer bland unga i Stockholm. Dels har de som vid hiv-infektionens början blev mor-barn-smittade vuxit och är idag unga, dels har Stockholm unga inflyttade med annan etniska bakgrund än den svenska.

Statens Folkhälsoinstitut (FHI) inbjöd den 23 november 2004 alla kontaktpersoner från landstingen och storstadsområdena till information och utbyte av information. Vid denna konferens berättade FHI att hiv-frågan kommer att prioriteras i olika sammanhang under 2005. Under december färdigställde FHI en skolfilm och en broschyr om hiv/aids som kan beställas från FHI. Alla kontaktpersoner och samordnare kommer att få filmen så snart den är klar för distribution. FHI:s tidning Hiv-aktuellt kommer i det första numret 2005 att ha en skolbilaga om hiv/STI avsedd för ungdomar främst på gymnasiet.

Ärligen har FHI genomfört sommarkampanjer med affischer och kondomutdelning. För 2005 heter den "Lovepower-kampanjen" och riktar sig till unga människor. Kampanjen kommer att genomföras i tre delar

- Den ska ha en bredare inriktning än tidigare kampanjer och den ska pågå från april t.o.m. oktober
- Sommarkampanj
- Riktat/nischat kampanjmaterial mot vissa målgrupper, exempelvis för festivaler, badstränder, resande etc.

Grundkoncepten i kampanjen är:

- Stärka självkänslan hos unga
- Hög identifikationsfaktor-en personifierad kampanj
- Kondomen är viktig
- Hiv-men även andra STI ska synliggöras

Vi den ovan nämnda konferensen framförde företrädare från FHI också att de ville ha en nationell samordning kring denna kampanj.

Förvaltningen anser att detta är en mycket god idé och kommer att följa det fortsatta arbetet med kampanjen och vid behov komplettera med ytterligare insatser för staden. De storstäder och landsting som så önskar kan också låna materialet och utforma det mer lokalt efter egna behov.

Sammanfattningsvis är det förvaltningens uppfattning att det arbete som planeras på initiativ av FHI under 2005 ligger väl i linje med förslaget i skrivelsen. Stadens samordare för hiv/aids-prevention kommer också att delta i arbete med informationskampanjen. Efter det att informationskampanjen är genomförd får förvaltningen göra en bedömning av om det behövs ytterligare informationsinsatser.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänstnämnden

Reservation anfördes av Peter Lundén-Welden m.fl. (m) mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag enligt följande.

1. Socialtjänstnämnden beslutar att bifalla motionen.
2. Därutöver anføres följande.

Det finns ett stort värde i att Stockholms stad, utöver de aktiviteter som genomförs av bland andra Folkhälsoinstitutet, inleder en informationskampanj anpassad till de förhållanden som är Stockholmsspecifika. En motsvarande informationskampanj bör inledas omgående. Arbetet med att motverka spridning av hiv och aids är alltför viktig för att avvakta och se resultatet av andras informationskampanjer.

Skrivelse om informationsinsatser mot spridningen av hiv/aids

Aids är ett av de stora hälsohoten i vår värld. Effekterna av HIV-epidemin präglar idag hela samhällen. Faktum är att i vissa länder har spridningen varit så omfattande att den börjat lamslä den ekonomiska, sociala och kulturella utvecklingen. Bara några hundra kilometer från Stockholm, på andra sidan Östersjön, är problemen akuta. I de tidigare östblocksländerna, av vilka flera nu är EU-medlemmar, är antalet hiv-smittade 50 gånger fler idag än för bara åtta år sedan. I Estland är idag 1,1 procent av befolkningen smittad, vilket gör utvecklingstakten där till en av de värsta i hela världen.

Även om antalet smittade kunnat hållas på en förhållandevis låg nivå i Sverige, finns stor anledning till oro. I EU finns idag över en miljon människor som är smittade med HIV-viruset. I Sverige anmäldes 379 nya fall av HIV under 2003, vilket är den högsta siffran på tio år. Av dessa har fler än hälften smittats genom oskyddat sex mellan man och kvinna. Nästan hälften av de 379 rapporterade fallen under 2003, 188 personer, rapporterades i Stockholms län¹.

Spridningen av HIV-epidemin är synnerligen allvarlig, både i världen och i vårt närområde. Den svenska HIV-spridningen präglas av den globala HIV-situationen och det är därför angeläget att insatser görs omedelbart för att stävja utvecklingen. När fler än en procent av befolkningen är smittad, vilket nu är fallet i Estland, ökar risken att smittan sprider sig utanför de traditionella riskgrupperna.

Av de 379 svenska fallen under 2003 var ungefär två tredjedelar smittade utomlands. Om inte ytterligare åtgärder vidtas finns dock risk att smittan fortsätter sprida sig i Sverige. De är också allvarligt att det, särskilt bland unga, finns en tendens att avstå från att skydda sig vid tillfälliga sexuella förbindelser. En aktuell rapport från Folkhälsoinstitutet visar att inte ens hälften av de sexuellt aktiva tonåringarna använder kondom. Samma rapport visar också att dagens tonåringar är mer sexuellt aktiva än i början av 90-talet och att unga stadsbor har betydligt fler sexuella kontakter än boende på landsbygden².

Mot bakgrund av de allvarliga siffrorna är det mycket allvarligt att regeringen inte verkar ta kampen mot hiv/aids på allvar. Om utvecklingen ska kunna vändas är det absolut nödvändigt att satsningarna ökar istället för att stagnera eller urholkas. Ett kontinuerligt arbete liksom en hög beredskap för insatser kommer att krävas både i Sverige och utomlands. För att kunna säkerställa ett fortsatt kraftfullt arbete krävs därför ökade resurser för det riktande preventiva arbetet.

Det bör också understrykas att de förslag om inrättande av Sprututbytesprogram riskerar att försvåra arbetet framöver. En sådan hantering signalerar enbart att samhället gett upp kampen mot knarket. Att sprututbytesprogram skulle ha någon dramatisk effekt på antalet hiv-smittade är tvärtom en myt som måste avslöjas. Av de 379 rapporterade fallen under 2003 kan bara 17 stycken hänföras till intravenöst missbruk i Sverige.

Stockholms stad måste ta krafttag för att öka medvetenheten om hiv/aids, inte minst bland unga människor. Av den anledningen bör staden initiera en kraftfull informationskampanj riktad till framförallt ungdomar. Staten, landstinget, näringslivet och frivilligorganisationerna skall självfallet bjudas in att delta och medverka i finansiering av kampanjen.

¹ Smittskyddsenheten, Stockholms läns landsting

² Folkhälsoinstitutets rapport *Allmänheten och hiv-aids*, 2004

Med anledning av ovanstående hemställer jag

att Stockholm stad initierar en gentemot ungdomar riktad informationskampanj kring
ökningen av hiv/aids i Sverige och vårt närområde.

Stockholm 2004-10-20

Kristina Axén Olin
Oppositionsborgarråd (m)
Stockholms stad